

JAZZ I
BJÖRKVIKS
KYRKA
15 oktober 2023

Elise Einarsdotter, piano
Katarina Henryson, sång
Svante Henryson, cello
Olle Steinholtz, bas

ÖSTGÖTA KAMMARKÖR
dirigent Christina Hörnell

VÄLKOMMEN TILL JAZZ I BJÖRKVIKS KYRKA!

”Det finns så mycket att inspireras av,” säger pianisten och kompositören Elise Einarsdotter.

”Himlens och havets vidd. Ibland så tunga dimmor att man inte ser något, vinden som viner, Aretha Franklin när hon sjunger blues, att segla, en horisont. Ens egen litenhet. Relationer, röster och ord. Det triggas idéer, triggas musik.”

Dagens konsertprogram bygger på poesi som fått musikalisk gestalt genom kompositören Elise Einarsdotters musik. De tre musikerna på scenen, Elise Einarsdotter (piano), Olle Steinholtz (kontrabas), och Svante Henryson (cello), målar gemensamt ett landskap kring sångernas berättelser. Texterna får liv och finner sitt uttryck genom sångerskan Katarina Henryson och Östgöta Kammarkör.

I den musikaliska utformningen möter du improviserade avsnitt, en ton, ett anslag, en blick och en känsla som blir till musik. Vi hyllar nyfikenheten och kommunikationen som utgångspunkter på vägen mot ny kunskap och insikt.

”Människor med skilda utgångspunkter jag mött på vägen har blivit till en rik källa av glädje, sorg och kraft att hämta musik ur. Som bäst kan musik bli till länkar mellan människor. Det är det jag söker allra mest”, säger Elise Einarsdotter.

Varmt välkomna till Björkviks kyrka!

CHRISTINA HÖRNELL

Director musices vid Linköpings universitet

PROGRAM

LÄRKAN

musik Nils Lindberg

(1933–2022)

Ragnar Jändel

(1895–1939)

JOY ON THE STEPS

FÖRST VAR DINA ÖGON

Kerstin Söderholm

(1897–1943)

TREAD SOFTLY

William Butler Yeats

(1865–1939)

CAPRICE

HEMLIGHETER PÅ VÄGEN

Tomas Tranströmer

(1931–2015)

DEN NYA SKAPELSEN

Johan Henric Kellgren

(1751–1795)

VEM DU ÄLSKAR

Jarl Hemmer (1893–1944)

VI HINNER INTE

Maria Wine

(1912–2003)

ARIA

Lars Forssell

(1928–2007)

INNOVATION

DU SKA TACKA

DINA GUDAR

Karin Boye

(1900–1941)

STOP ALL THE CLOCKS

Wystan Hugh Auden

(1907–1973)

SONG FOR MY BROTHER

NOW

UNTIL

E. E. Cummings

(1894–1962)

NÄKTERGALEN

Lennart Hellsing

(1919–2015)

All musik i detta konsertprogram är, där inget annat anges, komponerad av Elise Einarsdotter.

LÄRKAN

Nils Lindberg (1933–2022), Ragnar Jändel (1895–1939)

NILS LINDBERG har genom åren skrivit många körstycken som blivit klassiker. Hans tonsättning av Ragnar Jändels *Lärkan* klingar som en fräsch förlängning av den körmusiktradition svenska tonsättare berikat svenska körer med sedan mitten av 1800-talet.

RAGNAR JÄNDEL från Blekinge började som skald i den proletära falangen men övergav snart kampmotiven till förmån för en religiös ton i lyriken. Hans författarskap består främst av dikter men även av romaner och essäer. En särställning intar hans betraktelse över växtvärlden "Blommor" från 1937.

Du stiger på dallrande vingar
högt upp emot klarnande sky.
Bekymmerslöst drillar din visa,
var vår är den ständigt oss ny,
en hymn till den eviga glädjen,
som saknar förnuft eller grund
förbunden med ljuset som stiger
i vårdagjämningens stund.

Din sång är en sång till den frihet
vi prisa men ej orka nå,
hur massorna kämpa här nere,
hur släktena komma och gå.
Vi rasa i vanvett, vi prisa
förnuftet som yppersta lag,
dock hemligen släktena längta
den lycka du jublar idag.

Den innersta glädjen som sover
i allt vad vi velat och byggt,
som olovligt blänker ur själen,
förvånat, förstulet och skyggt,
du lyfter på dallrande vingar
var vår i din salighets stund,
den eviga barnsliga lyckan
som saknar förnuft eller grund!

JOY ON THE STEPS

Elise Einarsdotter (f.-55)

Musikalisk inspiration över Glädjen

av Harry Martinson (1904–1978)

Glädjen kommer nästan alltid av sig själv.
Plötsligt står den på trappstenen
sällsam som första klara dagen efter månads långt regn.
Den har vita lätta moln på axlarna.
Runtomkring den arbetar mängder av fåglar
snabbt för att kringsprida ryktet
Om bättre klimat i mänskohjärtat

ur De tusen dikternas bok

FÖRST VAR DINA ÖGON

Elise Einarsdotter (f.-55)

Kerstin Söderholm (1897–1943)

KERSTIN SÖDERHOLM, född i Helsingfors, tillhörde modernistgenerationen i Finland. Hennes lyrik som upplevs som hudlös och fri från sentimentalitet, ger en ångestfylld känsla av att stå utanför livet eller kanske leva i en drömlig tillvaro. Hon kämpade ständigt med att försöka ge de subtila, mest svårtolkade själsliga rörelser ett konkret och sinnligt gripbart uttryck. Diktsamlingarna *Ord i natten* (1933) och *Porten* (1937) brukar framhållas som Söderholms mest betydande.

Först var dina ögon bara havet. Blågrönt skiftande, speglade, strandlöst sökande som det.	Sist var dina ögon bara sorg. Bottenlös, förtärande på livet besviken sönderbristande sorg. Då var du mig närmare än någonting på jorden.
---	--

Sedan var dina ögon
bara människan.
Jag har aldrig sett ögon dröja
så djupt hos en annan
forskande, förstående,
fulla av värme och vilja.

ur Ord i natten (1933)

TREAD SOFTLY

Elise Einarsdotter (f.-55)

William Butler Yeats (1865-1939)

IRLÄNDAREN WILLIAM BUTLER YEATS började måla innan skrivandet tog överhanden. Som protestant tillhörde han den anglo-irländska minoriteten och engagerade sig tidigt i "the Celtic Revival", en rörelse mot de kulturella viktorianska influenser som England implementerade på Irland. Hans poesisamling *The Wind Among the Reeds* representerar hans livslånga ambition att spegla sin stora kärlek till de irländska legenderna, myterna och dess historia. Den politiskt engagerade Yeats var en viktig kulturell ledarfigur på Irland och samtidigt en av sin tids största poeter. Han utropades till senator för den irländska fria staten 1922 och belönades som författare med Nobelpriset 1923.

Elise mötte Yeats poesi första gången i samband med en beställning av musik för stråkkvartett och sång. Hon fann i hans texter en bön, en vädjan, det verkliga livet kontra poesin, drömmar som väntar på att förverkligas.

TREAD SOFTLY

Had I the heavens' embroidered cloths, Enwrought with golden and silver light The blue and the dim and the dark cloths Of night and light and the half light,	I would spread the cloths under your feet: But I, being poor, have only my dreams; I have spread my dreams under your feet; Tread softly because you tread on my dreams.
--	---

ur The Wind Among the Reeds (1899)

HEMLIGHETER PÅ VÄGEN

Elise Einarsdotter (f.-55)

Tomas Tranströmer (1931-2015)

TOMAS TRANSTRÖMERS poesi är översatt till över sextio språk. Vid sidan om sin gärning som poet arbetade han under sitt yrkesverksamma liv som psykolog. Han var en begåvad pianist och hans dikter refererar ibland till pianospel, klassisk musik och jazz. Många är de nutida tonsättare som inspirerats av Tranströmers

poesi och tonsatt hans texter. Hemligheter på vägen är hans andra diktsamling utgiven 1958. Han tog emot Nobelpriset i litteratur 2011.

Elise sökte inför ett samarbete poeter som fanns representerade både på italienska och på svenska. Hon fann då Tranströmer och attraherades av hans texter där han iscensätter det icke uppenbara och ibland omedvetna, som ljusets starka strålar och upplevelsen av ett regn. Hon fångades av lugnet, allvaret och hans ödmjuka iakttagelser. Tranströmer ser inte tillvaron från åskådarplats, han befinner sig mitt i verkligheten.

HEMLIGHETER PÅ VÄGEN

Dagsljuset träffade ansiktet på en som sov.
Han fick en livligare dröm
men vaknade ej.
Mörkret träffade ansiktet på en som gick
bland de andra i solens starka
otåliga strålar.
Det mörknade plötsligt som av ett störtregn.
Jag stod i ett rum som rymde alla ögonblick –
ett fjärilsmuseum.
Och ändå solen lika starkt som förut.
Dess otåliga penslar målade världen.

ur Hemligheter på vägen (1958)

DEN NYA SKAPELSEN (2020)

Elise Einarsdotter (f.-55)

Johan Henric Kellgren (1751-1795)

JOHAN HENRIC KELLGREN var en förnuftets, saklighetens och måttfullhetens man, som under sitt korta liv ständigt argumenterade för upplysningstidens idéer och med satirisk udd vände sig mot vidskepelse och vantro. *Den nya skapelsen*, med sin undertitel "Inbillningens värld", tillkom sent i hans liv och vittnar tydligt om ett mer känslösamt och romantiskt sinne.

Hösten 2020 bad Elise sångarna i Östgöta Kammarkör om ett textförslag till ett körstycke. Valet av Kellgrens vackra och musikaliska text kom snabbt och spontant, liksom självklart. Musiken skrev Elise som en gåva till kören, vilket vi är både stolta och mycket tacksamma för.

Du, som av skönhet och behagen
en ren och himmelsk urbild ger!
Jag såg Dig – och från denna dagen
jag endast Dig i världen ser.
Och ljuset kom, och livet tändes,
en själ i stela massan flöt;
allt tog ett anletsdrag som kändes,
en röst som till mitt hjärta bröt.

Kring jorden nya himlar sträcktes,
och jorden nya skrudar drog,
och bildningen och snillet väcktes,
och skönheten stod upp och log.

O levande förstånd av tingen!
O snillets, känslans hemlighet!
Vem fattade Dig, skönhet? – ingen
förutan den som älska vet.

Jag ville ärans höjder hinna,
men bortvek i det fjät du gick.
Jag ville lyckans skatter finna,
och fann dem alla i din blick.

Du, som av skönhet och behagen
en ren och himmelsk urbild ger!
Jag såg Dig – och från denna dagen
jag endast Dig i världen ser.

VEM DU ÄLSKAR

Elise Einarsdotter (f.-55), Jarl Hemmer (1893–1944)

JARL HEMMER, den finlandssvenske poeten och författaren, levde både med det mörka och det ljusa i tillvaron. Han är främst känd för sin roman om det finska inbördeskrigets efterräkningar, *En man och hans samvete* (1931). Han framstod närmast som traditjonalist jämfört med sin tids moderna poeter. Hemmer gav ut flera diktsamlingar och skrev dramatik men arbetade också som översättare av tysk, dansk och rysk litteratur.

Inför Elise Einarsdotters medverkan i SVT:s midsommarfirande för några år sedan letade hon efter lyrik att tonsätta. Då fann hon Hemmers text och föll för det allomfattande tilltalet och enkelheten i det kärleksfulla budskapet.

Vem du älskar – det är intet. Fråga icke varför hjärtat
Att du älskar – det är allt. brinner,
Skönhet sveper nog din kärlek blott det ej är kallt.
kring din älskades gestalt, Vem du älskar – det är intet.
mera eller mindre måter Att du älskar – det är allt.
blott ditt eget hjärtas halt.

ur Prins Louis Ferdinand av Preussen, en romantisk cykel (1919)

VI HINNER INTE

Elise Einarsdotter (f.-55), Maria Wine (1912–2003)

MARIA WINE föddes i Köpenhamn. Hennes tidiga upplevelser av utsatthet går igen i hennes författarskap som beskrivits som hänsynslös självanalys i musikalisk obunden vers. Den fria, erotiska, sensuella kärleken är också ett genomgående tema i Wines diktning.

Wine började skriva på danska, inspirerad av Artur Lundkvist som hon träffat och gift sig med 1936. Efter att hennes första bokmanus blivit refuserat övergick hon till svenska och debuterade med ett antal dikter i kalendern *Horisont*. Ett år senare (1943) utkom den första diktsamlingen *Vinden i mörkret*.

Vi hinner inte,
vi hinner aldrig!
O, dessa timmar som seglar bort som moln
på vårt livs öppna himmel
och aldrig ger oss tid att stanna!
Vi lever inte i tiden som är,
vi lever i tiden som skall komma,
vår fantasi bygger på kommande tiders luftslopp,
våra kroppar lutar med framsträckta lemmar
mot alla tiders början;
aldrig hinner vi för en enda sekund
att stanna i tiden som är,
att med korslagda armar och ben
vila ut vid den varande tidens lugna tröskel,
att med lugn blick smeka vår älskade som är.

ur Vinden ur mörkret 1943

ARIA

Elise Einarsdotter (f.-55), Lars Forssell (1928–2007)

LARS FORSELLS mångsidighet är legendarisk: Han skrev visor, poesi, dramatik, om film och mycket annat. Han var en betydelsefull person i det svenska kulturlivet och samhällsdebatten, alltid från ett vänsterperspektiv. Han introducerade också den franska kabarétraditionen i Sverige. Många är de översättningar han gjort av franska visor till svenska språket, samlade i *Snurra min jord och andra visor* (1958).

Hans kärleksdiktning som är svindlande vacker, beskriver den fysiska kärleken med de sår och komplikationer som den är full av.

ARIA

Den kärlek som är vill förkasta en annan
och ändå likna den så som den var
Vintern som rår har ett blont ärr i pannan
och i sommarn som rår går en snövind kvar

Vindar som vet, det grå, det sista
om dag i natt kvävs, ger skymningen svar?
Ge mig den styrka som krävs för att mista
och den svaghet som krävs för att hålla kvar.

Sorg är en flöjt. Det strömmar, strömmar
bläck ur dess sång och vind som var
Ger den mig drömmar skall de brista
Tiden är lång och stannar kvar

Fågel som sjunker ner i din klyfta
ormvråk, fjärl – mitt svindelpar
ge mig den tyngd som krävs för att lyfta
och den kärlek som krävs för att stanna kvar.

ur Telegram (1957)

DU SKA TACKA

Elise Einarsdotter (f.-55), Karin Boye (1900–1941)

I KARIN BOYES SKAPANDE återfinns lyrik, noveller och artiklar men hon arbetade även som översättare och litteraturkritiker. Under tonåren målade hon personliga akvareller med mytiska figurer som motiv. Ett tema i hennes lyrik var frågorna kring hur man borde leva och hur man verkligen lever, om smärtan i det ofull-

komliga, att inte kunna vara den hon ville vara och att gå sin egen väg. Många av hennes dikter är kärleksdikter, andra handlar om öppenhet, rättvisa och klarhet i ett försök att förstå gåtan som motsägelsefullheten i livet gett henne erfarenhet om.

Glömda land gavs ut första gången 1924 och är Boyes andra diktsamling efter debuten *Moln* 1922.

Karin Boyes texter fanns i Elises barndomshem och hon läste henne tidigt, före tonåren. Boye blev en länk till hennes mamma som dog mycket ung. Många av Boyes texter har följt Elise genom åren, särskilt de som kommer ur hennes allmänmänskligt reflekterande sida.

DU SKA TACKA DINA GUDAR

Du ska tacka dina gudar,
om de tvingar dig att gå
där du inga fotspår
har att lita på.

Den som tvingas ut i vildskog
ser med nyfödd syn på allt,
och han smakar tacksam
livets bröd och salt.

Du ska tacka dina gudar,
om de gör all skam till din.
Du får söka tillflykt
lite längre in.

Du ska tacka dina gudar,
när de bryter bort ditt skal.
Verklighet och kärna
blir ditt enda val.

Det som hela världen dömer
reder sig ibland rätt väl.
Fågelfri var mången,
vann sin egen själ.

ur diktsamlingen "Gömda land" 1924

STOP ALL THE CLOCKS

Elise Einarsdotter (f.-55)

Wystan Hugh Auden (1907-1973)

WYSTAN HUGH AUDEN anses vara en nyskapare men förklädd till traditionalist. Han skrev poesi, dramatik och arbetade som kritiker. Han gjorde sig ett namn som ung poet redan under studietiden i Oxford där han senare också blev professor i poesi. Hans poesi var musik och den slutgiltiga versionen av poemet *Stop all the clocks* publicerades i *The Year's Poetry* i London, 1938. Auden älskade Mozarts musik och skrev själv libretton till operor av Igor Stravinskij och Hans Werner Henze.

Elise fann Audens texter genom filmen *Fyra bröllop och en begravning* där John Hannah med skotsk accent reciterar denna text på sin pojkvåns begravning. Hon blev helt tagen av dikten och när en god vän till henne senare gick bort, blev det impulsen att börja skissa på musik till sin egen version.

STOP ALL THE CLOCKS, CUT OFF THE TELEPHONE

Stop all the clocks, cut off the telephone,
Prevent the dog from barking with a juicy bone,
Silence the pianos and with muffled drum
Bring out the coffin, let the mourners come.

Let aeroplanes circle moaning overhead
Scribbling on the sky the message He Is Dead,
Put crepe bows round the white necks of the public doves,
Let the traffic policemen wear black cotton gloves.

He was my North, my South, my East and West,
My working week and my Sunday rest,
My noon, my midnight, my talk, my song;
I thought that love would last for ever: I was wrong.

The stars are not wanted now: put out every one;
Pack up the moon and dismantle the sun;
Pour away the ocean and sweep up the wood;
For nothing now can ever come to any good.

ur The Year's Poetry (1938)

SONG FOR MY BROTHER

Elise Einarsdotter (f.-55)

NOW

Elise Einarsdotter (f.-55), E. E. Cummings (1894-1962)

E. E. CUMMINGS var amerikansk poet, målare och novellist och en av 1900-talspoesins mest populära röster. Hans teman var ofta kärleken och naturen och hans fascination för fåglar var stor.

För länge sedan blev *My Heart* starten för Elise till en lång relation med Cummings texter som hon fann oslagbara i sitt sätt att skildra kärlekens väsen, dess förtröstan, dess glädje.

Hans bild av fågelns betydelse i våra liv; "Även om världen skulle gå i tusen bitar kan fågelns sång göra

den hel igen.” För Elise blir det som en riktning i vardagen att Cummings texter återkommer till att söka tillit, att våga, orka känna kärlek.

now (more near ourselves than we)
is a bird singing in a tree,
who never sings the same thing twice
and still that singing's always his

eyes can feel but ears may see
there'd never be a gayer he;
if earth and sky should break in two
he'd make them one (his song's so true)

who sings for us for you and me
for each leaf newer than can be:
and for his own (his love) his dear
he sings till everywhere is here

Nr 87 ur 95 Poems (1958)

UNTIL

Elise Einarsdotter (f.-55), E. E. Cummings (1894-1962)

until and i heard a certain bird i dreamed i could sing but like nothing are the joys of his voice until and who came with a song like a dream of a bird with a song like not anything under skies over grass	until and until into flame i can feel how the earth must fly if a thruth is a cry of a whole of a soul until i awoke for the beautiful sake of a grave gay brave bright cry of alive with a thrill like until
--	--

ur One times One (1944)

NÄKTERGALEN

Elise Einarsdotter (f.-55), Lennart Hellsing (1919-2015)

Natten nalkas näktergalen sjunger nu i jämmerdalen. Nattviolen börjar dofta.	Det gör nattvioler ofta. Sång och väldoft är en gåva. Men det gör det svårt att sova.
--	---

Medverkande

ELISE EINARSDOTTER, pianist, kompositör, bandleadare och pedagog växte upp på Österlen i Skåne. Som 18-åring flyttade hon till USA för studier vid Berklee College of Music. Där mötte hon jazzmusiker som Thelonius Monk och Charles Mingus - konstnärliga möten som blev livsavgörande för henne.

Hon har sedan slutet av 70-talet haft Stockholm som utgångspunkt. Hon startade den banbrytande gruppen Tintomara, ett oerhört betydelsefullt band som visade vägen för många kvinnliga musiker; ett exempel på Elises stora betydelse som förebild. Hon startade sin egen Elise Einarsson Ensemble och har samarbetat med och komponerat för många av våra finaste musiker, skådespelare, poeter, körer och orkestrar; ofta med livskamraten Olle Steinholtz vid sin sida. Elise har samtidigt varit verksam som föreläsare och pedagog, en engagerad och synnerligen aktiv röst inom kulturen. Vid det här laget har hon en gedigen verksamhet som musiker och kompositör i Sverige och i internationella sammanhang.

Elise belönades 2019 med "Guldkatten" i P2 jazzradions utdelning av "Jazzkatten" för sina kompositioner. Hon tilldelades även Kungliga Musikaliska Akademiens medalj för tonkonstens främjande av 9 storleken i november 2019. Hösten 2021 utsågs hon till årets Monika Zetterlundstipendiat.

KATARINA HENRYSON har, som en av originalmedlemmarna i sånggruppen The Real Group sedan starten 1984, varit med och skapat en unik ensemble. Gruppen har bildat ett nordiskt exempel i världen inom

vokalgruppsmusiken idag, där Katarinas flexibla altstämma och scenutstrålning varit en av hörnstenarna under 32 år.

Sedan 2016 arbetar Katarina Henryson bl a med uppföranden och utföranden av samarbeten inom performance och kollaborativa koncept. Hon är också del av den konstnärlig ledningen av konsertperformanceserien ”360°” på Eric Ericsonhallen i Stockholm.

SVANTE HENRYSON Kompositören och musikern Svante Henryson har en bredare repertoar än de flesta. Tyngdpunkten ligger i en modern, sofistikerad jazz – han hör till det högkvalitativa skivbolaget ECM:s stall.

Efter en tidig karriär som professionell orkesterkontrabasist, bl a som solobasist i Oslofilharmonien, spelade han hårdrock tillsammans med Yngwie Malmsteen i USA. I dag kan man höra honom spela elektrifierad akustisk cello tillsammans med klarinettisten Martin Fröst, eller barockmusik på elbas. Bland andra artister han arbetar med finns Elvis Costello, Anne Sofie von Otter, Steve Gadd, Jon Balke, Ketil Bjørnstad, Wolfgang Muthspiel, Malena Ernman, Mats Bergström. 2014 utsågs han till Årets jazzmusiker av Sveriges Radio. 2015 belönades han med Nordiska Rådets Musikpris och 2016 valdes han in i Musikaliska Akademien.

OLLE STEINHOLTZ, Olle är självlärd frilansmusiker som kontrabasist och har spelat i grupper såsom Egba, Tintomara, Elise Einarsdotter Ensemble, the Dobrogosz Quartet, Jazz Experience, och kompat gästande amerikanska musiker - t.ex. Woody Shaw, Thad Jones, Charlie Mariano, Barry Harris m.fl. och konstruktör och byggare av SteinBass™, en s.k. EUB (electric upright bass).

CHRISTINA HÖRNELL har sedan hösten 2014 arbetat som *Director Musices* vid Linköpings Universitet där hon varit dirigent och konstnärlig ledare för Linköpings Studentsångare och Östgöta Kammarkör.

Hon har ett mångårigt förflutet som kyrkomusiker, dirigent, kormästare vid Kungliga Operan i Stockholm (1994–2013) och kormästare i Göteborgs Konserthus tillsammans med Göteborgs Symfoniska kör (2010–2014). Hon har undervisat i dirigering i Sverige och utomlands och varit assisterande kormästare vid Wagnerfestspelen i Bayreuth. I oktober 2023 tillträdde hon som VD och konstnärlig chef för Malmö Opera.

ÖSTGÖTA KAMMARKÖR, är en av fyra ensembler inom Musik vid Linköpings universitet. Flera av sångarna har musik som yrke medan andra sjunger på sin fritid med en ständig ambition att utvecklas vidare som sångare. Kören grundades 1989 och producerar årligen konserter såväl i egen regi som i samarbete med länets orkestrar, gästande ensembler och solister. Körens repertoar består huvudsakligen av klassisk körmusik, med tonvikt på vår egen tids musik. Därutöver gör kören genreöverskridande produktioner, inspelningar och konserter med gästande musiker.

PRODUKTION: Musik vid LiU, liu.se/music
FOTO: Olov Brolov, Mats Bäck, Peter Holgersson, Ewa Stackelberg